

Slotverklaring

Rol van de sociale partners en het maatschappelijk middenveld in de Europa 2020-strategie

Verklaring van Brussel – 16 september 2010

De voorzitters en secretarissen-generaal van de sociaaleconomische raden van de lidstaten en van het Europees Economisch en Sociaal Comité hebben tijdens hun vergadering van 16 september 2010 in Brussel samen nagedacht over *de rol van de sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld in de Europa 2020-strategie* en de volgende verklaring aangenomen. Deze verklaring ligt in het verlengde van de bijdragen van het EESC en de verschillende nationale SER's tot het van maart 2010 daterende samenvattende verslag dat die maand aan de Europese Raad (voorjaarstop) is voorgelegd. De verklaring is gebaseerd op de antwoorden op een aan de voorzitters en secretarissen-generaal voorgelegde vragenlijst over de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en de sociale partners bij de Europa 2020-strategie.

I. Een tijd van crisis en aanzienlijke uitdagingen

- 1.1 De financiële en bankencrisis is verworpen tot een ernstige economische en sociale crisis die gepaard gaat met een gebrek aan groei, een fors verlies van arbeidsplaatsen en problemen met de overheidsfinanciën in verscheidene lidstaten. De voorzitters en secretarissen-generaal maken zich vooral zorgen over de nog zeer gespannen toestand op de arbeidsmarkt en over de aanhoudende sociaaleconomische gevolgen van de crisis voor bedrijven en werknemers.
- 1.2 Terwijl de Europese Unie de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog doormaakt, zien de volkeren van de EU zich gesteld voor grote uitdagingen op lange termijn, zoals de mondialisering van de economie, meer en betere banen, de versterking van de sociale samenhang, de verbetering van de interne markt, het energiebeleid, de klimaatverandering, de demografische ontwikkelingen en de migratiestromen, om maar enkele voorbeelden te noemen.
- 1.3 Natuurlijk heeft elke lidstaat zijn specifieke kenmerken en slaat de crisis in het ene land harder toe dan in het andere. Niettemin zijn de voorzitters en secretarissen-generaal ervan overtuigd dat zowel de huidige problemen als de uitdagingen gemeenschappelijk zijn en derhalve door de Europese volkeren slechts met vereende krachten kunnen worden aangepakt.

II. De Europa 2020-strategie als centraal onderdeel van het Europese project

- 2.1 De voorzitters en secretarissen-generaal vinden dat de Europese integratie juist ook in de huidige context op positieve wijze gestalte moet krijgen en tot actie moet aanzetten. Het Europese project moet de volkeren van de EU en hun die er deel van willen gaan uitmaken toekomstperspectief bieden.
- 2.2 Tijdens de Europese Raad van juni 2010 heeft de EU ingestemd met een nieuw algemeen kader waarbinnen het beleid op economisch, sociaal en milieugebied de komende tien jaar zal worden hervormd. Er zijn vijf kerndoelen vastgesteld om de EU in het komende decennium vooruitgang te laten boeken op het vlak van werkgelegenheid, innovatie, onderzoek en ontwikkeling, klimaatverandering en energie, onderwijs en armoedebestrijding. Met deze nieuwe strategie wordt meer verantwoordelijkheid gelegd bij de lidstaten, die toegezegd hebben nationale doelen te zullen vaststellen om aldus, rekening houdend met hun respectieve

uitgangsposities, de kerndoelen van de EU te helpen verwezenlijken. Het bestuur zal kracht worden bijgezet: de strategie zal door de Europese Raad worden aangestuurd en de vorderingen op weg naar de kerndoelen zullen regelmatig geëvalueerd worden.

III. Tien jaar lang betrokken bij de implementatie van de Lissabonstrategie

- 3.1 Waar het gaat om de verhoudingen tussen de sociale partners, de rol van het maatschappelijk middenveld en de vormgeving van de politieke besluitvormingsstructuren, bestaan er tussen de lidstaten de nodige verschillen. Over het algemeen lijken de nationale SER's hun activiteiten echter steeds meer toe te spitsen op de problematiek van de Europese integratie en de daarmee verband houdende streefdoelen.
- 3.2 Het is voor de sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld een hele uitdaging om zich in de veelomvattende en ingewikkelde strategie die de Lissabonstrategie is, te profileren. Ongeacht de bestaande verschillen tussen de landen heeft elke nationale SER zich met zijn eigen middelen en op zijn eigen manier flinke inspanningen getroost om aan de Lissabonstrategie deel te nemen.
- 3.3 De voorzitters en secretarissen-generaal wijzen erop dat de oprichting van de waarnemingspost voor de Lissabonstrategie belangrijk is geweest. In het kader van deze waarnemingspost hebben nationale SER's regelmatig bij het EESC vergaderd over vraagstukken i.v.m. de Lissabonstrategie, waardoor informatie kon worden uitgewisseld en men kon leren van elkaars methoden om draagvlak voor de strategie te creëren. Het belang hiervan moet niet worden onderschat. Zij hopen dat de waarnemingspost zijn activiteiten verder uitbouwt conform de strategie Europa 2020.
- 3.4 Volgens de voorzitters en secretarissen-generaal zijn er weliswaar inspanningen geleverd en vorderingen gemaakt, maar is de Lissabonstrategie bij de burgers nog steeds onvoldoende bekend. Het is lastig gebleken om de samenleving warm te maken voor de Lissabonstrategie, hetgeen er algemeen toe geleid heeft dat sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld er onvoldoende een rol in hebben gespeeld.
- 3.5 In het licht van de ervaring die de voorbije tien jaar met de tenuitvoerlegging van de Lissabonstrategie is opgedaan, benadrukken zij dat het absoluut noodzakelijk is om de strategie voor groei en banen legitiemer en zichtbaarder te maken. Tevens is het op Europees en nationaal niveau zaak om in het kader van de sociale markteconomie de instrumenten voor voorlichting, raadpleging, overleg en/of onderhandelingen (waar de SER's op uiteenlopende manieren bij betrokken zijn) zodanig te versterken dat de verschillende geleidingen van de samenleving op democratische en doeltreffende wijze betrokken worden bij de uitdagingen die voor de deur staan en zich hiervan bewust worden. Het gaat erom dat de mogelijkheden van de Europese integratie worden benut, niet om tot één Europees sociaal model te komen dat de nationale modellen vervangt, maar om deze nationale modellen beter in staat te stellen zich aan te passen en om burgers te beschermen tegen risico's die zij individueel niet dragen kunnen.

IV. Europa 2020: een grotere rol is noodzakelijk

4.1 De EU staat op het punt om een nieuwe strategie voor haar ontwikkeling op economisch, sociaal en milieugebied voor de komende tien jaar ten uitvoer te leggen. Volgens de voorzitters en secretarissen-generaal staat het buiten kijf dat de sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld meer bij het beheer van deze Europa 2020-strategie moeten worden betrokken. Op die manier kan concreet en onverwijld worden gereageerd op de inwerkingtreding van (met name artikel 11, lid 1 t/m 3) het Verdrag van Lissabon.

4.2 Wil de EU haar doelstellingen halen, dan dienen ondernemingen, werknemers en meer in het algemeen de Europese burgers, alsook de organisaties en instellingen die hen vertegenwoordigen, daadwerkelijk een rol van betekenis te spelen in het convergentie- en integratieproces dat met ingrijpende beleidshervormingen op sociaaleconomisch gebied en op het vlak van duurzame ontwikkeling op gang is gebracht.

De voorzitters en secretarissen-generaal verheugen zich erover dat het Belgische voorzitterschap van de Raad werkgelegenheid er na afloop van de informele Raad van de ministers van werkgelegenheid van 8 juli 2010 onder meer op wees dat de sociale partners op nationaal en op Europees niveau sterker en effectiever moeten worden betrokken bij de uitvoering van de strategie Europa 2020.

4.3 Door de maatregelen uit te voeren die in de Europa 2020-strategie zijn opgenomen, zouden de leefomstandigheden van alle EU-burgers erop vooruit moeten gaan. Om het draagvlak voor de hiermee gepaard gaande hervormingen te vergroten, is er een stevig Europees raamwerk nodig en moet tegelijkertijd worden uitgegaan van een evenwichtig model voor samenwerking tussen alle maatschappelijke geledingen en belanghebbende partijen, op alle besluitvormingsniveaus.

4.4 De sociale dialoog, de macro-economische dialoog en meer in het algemeen de dialoog met het maatschappelijk middenveld zijn van wezenlijk belang om de doelstellingen op evenwichtige wijze te kunnen verwezenlijken, zowel waar het om structurele hervormingen als om het macro-economisch beleid gaat. Het komt er vooral op aan om via interactie, met name binnen de SER's, de voorwaarden voor een goed draaiende geglobaliseerde economie te scheppen en tegelijkertijd tegemoet te komen aan het verlangen van de Europese burgers naar hoogwaardige banen, prettige en gezonde leefomstandigheden en andere zaken die hun deelname aan het maatschappelijk en economisch leven ten goede komen.

4.5 Deze dialoog moet op alle niveaus (Europees, nationaal, regionaal en lokaal) worden gewaarborgd. Om een en ander in goede banen te leiden, dienen de beleidsmaatregelen op internationaal, EU- en nationaal niveau zo goed mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Openbare raadplegingen op nationaal en Europees niveau vormen ontegenzeggelijk een verbetering, maar hierbij worden willekeurige burgers en niet-democratisch gekozen organisaties op voet van gelijkheid geplaatst met instanties waarvan het optreden democratisch gelegitimeerd is.

4.6 De Europese sociale dialoog is met het Verdrag erkend, maar moet in de praktijk wel versterkt worden in de verschillende fases van het institutionele proces. De standpunten van de sociale partners zouden moeten worden beschouwd als belangrijk voor de inkadering en uitvoering van beleid op basis van aanbevelingen en coördinatie. De sociale partners nemen slechts in beperkte mate deel aan het overleg volgens de open coördinatiemethode dat de Commissie op sociaal gebied (met name over pensioenen en werkgelegenheidsbeleid) heeft opgezet. Een

uitzondering vormt het tripartiete sociale topperleg, dat beter zou moeten worden afgestemd op de initiatieven van de voorzitter van de Europese Raad.

- 4.7 Deze vereisen dat iedereen de Europese aanpak, maar ook de nationale en regionale verschillen begrijpt en weet te plaatsen. Het is op alle besluitvormingsniveaus zaak om deze verschillen voortaan beter in aanmerking te nemen en er beter mee om te gaan, door de betrokken partijen een stem in het kapittel te geven en hun optreden te coördineren. In dit verband zou de vaststelling van nationale doelen in overeenstemming met de richtsnoeren van de Europese Unie het mogelijk moeten maken om op sommige van deze zorgen in te gaan en diverse tekortkomingen uit het verleden weg te werken.
- 4.8 De voorzitters en secretarissen-generaal pleiten voor meer samenhang tussen de nationale hervormingsplannen en de stabiliteits- en groeiplannen. In de toekomst moet hiervoor gezorgd worden door de sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld op passender wijze bij de verschillende raadplegingsprocedures te betrekken.

V. **Mogelijkheden om de participatie op te voeren**

- 5.1 Uit de werkzaamheden die het EESC en de nationale SER's in het kader van de waarnemingspost voor de Lissabonstrategie en van het opstellen van onderhavige verklaring hebben verricht, blijkt dat er naast nationale verschillen ook gemeenschappelijke factoren bestaan die bevorderlijk of zelfs bepalend kunnen zijn voor de deelname van sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld aan de Europese beleidsvorming.

Bij deze factoren gaat het om:

- Helderheid en begrijpelijkheid van de Europese strategie
- 5.2 De voorzitters en secretarissen-generaal beklemtonen dat er flink aan de weg moet worden getimmerd om het Europese beleid helder en begrijpelijk te maken. De strategie die de EU momenteel voert, is in regelgevings- en institutioneel opzicht namelijk zeer ingewikkeld. Om bij de betrokkenen draagvlak te creëren voor de doelstellingen van de strategie, is het absoluut zaak dat er eerst meer helderheid wordt verschaft over de maatregelen die in het kader van dit beleid genomen worden en de instrumenten die daarbij worden gebruikt. Meer transparantie en coördinatie van de discussies die plaatsvinden binnen bijv. de Europese comités (Comité voor economische politiek, Economisch en Financieel Comité, Werkgelegenheidscomité, Comité voor sociale bescherming) kunnen de legitimiteit van de Europese instanties bovendien alleen maar ten goede komen.
- De noodzaak om de SER's systematisch bij de strategie te betrekken
- 5.3 Waar het gaat om Europese vraagstukken nemen verscheidene SER's al zeer uitgebreid deel aan het institutionele netwerk van raadpleging en/of sociaal overleg binnen hun land. Deze inspraakprocedures zijn wettelijk geregeld of vinden op ad-hocbasis plaats. Sommige SER's geven de voorkeur aan formele of informele overlegkanalen met de overheid en in het bijzonder met de nationale coördinator voor de Lissabonstrategie. Hier en daar worden er regelmatig informele hoorzittingen gehouden, vooral met ministers, delegaties van parlementsleden, de Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie, vertegenwoordigers bij de Europese comités, en leden van het kabinet van ministers. Deze

verschillende overlegvormen van de SER's maken weer deel uit van de overleg- en raadplegingsystemen van de economische en sociale partners.

- 5.4 **In het kader van de overleg- en raadplegingsystemen, waarbinnen de SER's hun rol spelen, en de veelvoud aan procedures in aanmerking genomen**, benadrukken de voorzitters en secretarissen-generaal van de nationale SER's hun wens om **in overeenstemming met hun specifieke bevoegdheden en de gevestigde praktijken in elk land** betrokken te worden bij de voorbereiding van de politieke standpunten die hun land in Europees verband uitdraagt en bij de regelingen voor het toepassen van de Europese regelgeving. Dat is met name nodig voor de verschillende coördinatieprocessen binnen het nationale hervormingsplan, de grote economische beleidsplannen van de lidstaten en de werkgelegenheidsrichtsnoeren, alsook voor de opencoördinatiemethode op sociaal gebied.
- toegang tot informatie;
- 5.5 Een steeds terugkerend verzoek is om de SER's tijdig op de hoogte te brengen van de vragen, initiatieven en evaluaties die met de strategie te maken hebben. Dankzij zo'n goede communicatie zouden de betrokken partijen al vanaf de eerste raadplegingsfase voor hun belangen kunnen opkomen of inhoudelijke invloed kunnen uitoefenen op de teksten.
- Totstandbrenging van een echte dialoog met de sociale partners en het maatschappelijk middenveld
- 5.6 Om de bij de strategie betrokken partijen tot een actieve rol aan te zetten, is het ook van wezenlijk belang dat er van overheidswege op belangrijke momenten in de strategie een echte dialoog tot stand wordt gebracht, zodat de nationale SER's inspraak krijgen in het politieke besluitvormingsproces. De participatie van de betrokken actoren zal tevens bevorderd worden als er een cultuur wordt geschapen waarin adviezen daadwerkelijk in aanmerking worden genomen.
- Vaststelling van realistische raadplegingstermijnen
- 5.7 Vaak is men onvoldoende van de tijdschema's voor Europese werkzaamheden op de hoogte en zijn de termijnen in de raadplegingsprocedures zo kort dat de SER's niet genoeg tijd hebben om een standpunt te bepalen. Volgens de voorzitters en secretarissen-generaal is het voor daadwerkelijke participatie absoluut noodzakelijk dat SER's de voorlopige versies van teksten vóórdat deze door de politieke autoriteiten worden goedgekeurd, kunnen behandelen en hieraan tijdig een bijdrage kunnen leveren.
- Uitwisseling van informatie en praktijkervaring tussen SER's
- 5.8 De SER's onderstrepen dat het belangrijk is om praktijkervaring met de deelname aan de tenuitvoerlegging van Europese beleidsmaatregelen onderling uit te wisselen. Het belang van instrumenten zoals de huidige waarnemingspost voor de Lissabonstrategie en CESlink moet in de nieuwe opzet voor het beheer van de strategie tot uitdrukking komen. De bijdragen van nationale SER's, waarin deze kort ingaan op de bij de tenuitvoerlegging van de Lissabonstrategie ondervonden problemen, voorbeelden van geslaagde methoden en voorstellen om het draagvlak te verbeteren, zijn een belangrijke informatiebron en zullen op CESLink online worden gezet.

De voorzitters en secretarissen-generaal scharen zich achter deze verschillende mogelijkheden om de rol van de sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld in de Europa 2020-strategie te vergroten en herhalen hun pleidooi voor een structuur binnen het EESC die op de waarnemingspost voor de Lissabonstrategie is geïnspireerd en die kan voldoen aan hetgeen er in het kader van de nieuwe Europa 2020-strategie wordt verwacht. Op den duur zou het dankzij de binnen deze structuur uitgewisselde informatie mogelijk worden om de maatregelen van de sociale partners en andere representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld in de verschillende landen in meer detail te beschrijven, waardoor hun inbreng in de nieuwe strategie Europa 2020 nog meer bekendheid krijgt.
